

Anti-pest Protocol

**Informatie over ons beleid tegen (digitaal) pesten
voor leerlingen, ouders en schoolpersoneel**

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Begripsbepalingen.....	4
Preventie.....	5
Communicatie.....	6
Sociale veiligheid.....	7
Het anti-pest protocol.....	8
ANTI-PESTCONTRACT.....	10
Het stappenplan bij melding van pesten.....	10
Digitaal pesten.....	12
BIJLAGE A: LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET GEPESTE LEERLING.....	14
BIJLAGE B: LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET PESTER.....	15
BIJLAGE C: LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET DE KLAS.....	17
HANDIGE (WEB)LINKS.....	18
LITERATUURLIJST.....	19

Inleiding

Doel

Dit anti-pestprotocol van Lyceum Ypenburg heeft als doel: “Alle leerlingen moeten zich veilig voelen, zodat zij hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen”. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Enerzijds bevat dit protocol richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds staan er ook voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

Signalering en melding

Veel van wat er in dit protocol staat, wordt al meerdere jaren toegepast op onze school. In de afgelopen jaren hebben we opnieuw gemerkt, dat alles wat we willen doen voor onze leerlingen valt of staat bij de signalering en/of melding van pestgedrag. Die signalering en melding schieten nog regelmatig tekort, zodat de leerling met zijn probleem alleen blijft staan. Dit vraagt dat wij leerlingen leren zich assertief op te stellen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle leerlingen in de gelegenheid om met plezier naar school te gaan.

Respect als één van de zes waarden van Lyceum Ypenburg

Naast vertrouwen, verantwoordelijkheid, vrijheid, betrokkenheid en groei is respect één van onze zes waarden. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen elkaar respecteren en dat pesten wordt voorkomen. Op deze manier dragen onze leerlingen deze waarde in de toekomst met zich mee. Dit protocol is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en de ouders) en de leerlingen op de hoogte te brengen, van alles wat Lyceum Ypenburg wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen. Dit protocol geeft alle betrokkenen duidelijkheid over hoe gehandeld wordt in het geval van respectloos gedrag op school.

Totstandkoming

Dit aangepaste en vernieuwde anti-pestprotocol van Lyceum Ypenburg is mede tot stand gekomen door de inzet van de werkgroep sociale media 2017-2018 en na het lezen van een aantal voorbeeldpestprotocollen vermeld op www.schoolenveiligheid.nl en diverse literatuur (zie bijlage).

Den Haag, september 2018

Mevr. drs. M. (Michelle) Stouten-van Tol
Anti-pestcoördinator en vertrouwenspersoon

Begripsbepalingen

Plagen

Je kunt van plagen spreken, als beide partijen even sterk zijn, en er niet echt gesproken kan worden van een slachtoffer en een dader. Plagen zie je vaak bij mensen die elkaar wel mogen. Het kan een steekspel met woorden zijn, of elkaar voor de gek houden. De plager heeft niet de intentie om de geplaagde te beschadigen. Tussen leerlingen, zeker in de bovenbouw, zie je hetzelfde patroon ontstaan. Humor (echte!) staat hierbij centraal.

Ruzie/conflict

Ruzie maken wordt door kinderen en ouders nog wel eens benoemd als pesten. Hoewel een ruzie geen pesten is, kan een niet goed opgeloste ruzie wel tot pesten leiden. Een ruzie is een conflict tussen mensen over een behoefte of over wat rechtvaardig is.

Pesten

Pesten is (psychisch, fysiek of seksueel) systematisch geweld van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meerdere medeleerlingen ofwel schoolgenoten, die niet is staat is/zijn zichzelf te verdedigen, met al gevolg dat die persoon buiten (een deel van) de groep komt te staan.

Digitaal pesten

Digitaal pesten is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Digitaal pesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is.

Plagen wordt pesten

Plagen wordt pesten als de geplaagde aangeeft een bepaalde actie en/of woorden onprettig te vinden en de plager toch doorgaat.

Mediation

In het anti-pestprotocol wordt gesproken over mediation. De mediationstappen die we op Lyceum Ypenburg toepassen zijn:

1. Wat is er gebeurd, volgens beide partijen (hoor en wederhoor);
2. Welk gevoel leverde dat bij beiden op;
3. Wat is de behoefte nu (voor beide partijen);
4. Oplossingen en afspraken maken die voor beiden zinvol en aanvaardbaar zijn;
5. Evaluatiemomenten afspreken, als dat nodig is.

Deze mediationgesprekken tussen de leerlingen kunnen plaatsvinden in het bijzijn van de mentor en/of afdelingsleider en/of anti-pestcoördinator.

Preventie

“Zo gaan we met elkaar om”

De aanpak van Lyceum Ypenburg is in eerste instantie gericht op het voorkomen van respectloos gedrag op school. Er zijn omgangsregels opgesteld, welke zijn vastgelegd in de schoolgids en het informatieboekje “*Zo gaan we met elkaar om*” die de leerlingen aan het begin van het jaar in de onderbouwklassen krijgen uitgereikt door hun mentor. Tijdens één van de eerste mentorlessen wordt dit boekje besproken en worden er verdere afspraken en omgangsregels met de klassen gemaakt over bijv. het gebruik van een groepsapp. We gebruiken hiervoor een les ontwikkeld door Kennisnet t.w. *Whatshappy*. Verdere informatie over het gebruik van sociale media door leerlingen op Lyceum Ypenburg is opgenomen in het *Sociale Media Protocol Lyceum Ypenburg*. Tevens wordt er tijdens één van de mentorlessen dit anti-pestprotocol besproken. Ook wordt er duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

Gastlessen voor leerlingen

In het kader van preventie geeft HALT gastlessen over *Online Veiligheid* en *Invloed van de Groep* in klas 1 en het interactief toneelstuk *Like* van theatergroep PlayBack in klas 2. Met het in huis halen van de expertise van deze externe partijen hebben wij zeer goede ervaringen.

Sociogram en veiligheidsmonitor

We nemen een sociogram af in de onderbouwklassen door middel van een korte vragenlijst. Dit gebeurt in oktober. Het doel van deze vragenlijst is het in kaart brengen van sociale verbindingen en relaties die in een groep of klas spelen. Met dit inzicht kunnen de mentoren met hulp van de vakdocenten de groepsdynamiek daar waar nodig bijstellen. In december nemen we de veiligheidsmonitor af om inzicht te krijgen in eventuele onveilige situaties en of ruimtes.

Juniormentoraat

Met ingang van schooljaar 2018-2019 werken we met het juniormentoraat. De juniormentoren zijn leerlingen uit 3 mavo, 4 havo en 5 vwo die de mentoren van de brugklassen ondersteunen. We hopen op deze manier nog beter de groepsdynamiek van de brugklassen te monitoren en de normen en waarden die op Lyceum Ypenburg gelden verder uit te dragen.

Ouderavonden en nieuwsbrieven

Ouders worden uitgenodigd voor de ouderavond met het thema pesten. Deze worden verzorgd door de ouderraad en de theatergroep PlayBack. Een voorbeeld daarvan is de ouderavond *Like Me* welke plaatsvindt in het najaar. Via de nieuwsbrieven worden ouders geadviseerd over hoe om te gaan met (digitaal) pesten. Er is een informatiefolder “*Informatiegids over gebruik sociale media*” ontwikkeld voor leerlingen, ouders en schoolpersoneel. In de folder wordt uiteengezet welke risicofactoren er zijn bij het gebruik van sociale media. Er staan tips in hoe ouders en het schoolpersoneel met kinderen in gesprek kunnen gaan over het gebruik van internet en sociale media.

Communicatie

Een goede samenwerking en communicatie tussen school en het gezin van onze leerlingen is erg belangrijk. Daarom wordt hieronder beschreven wat u van ons als school kan verwachten en wat wij van u en uw kinderen verwachten.

Wat wordt er van de leerlingen verwacht?

Wij verwachten van de leerlingen dat zij elkaar respecteren en zich inzetten voor respectvol gedrag op school. Wij verwachten dat leerlingen eerst zelf het conflict proberen op te lossen. Als medeleerlingen vervelend doen, blijf dan rustig en laat je niet op de kast jagen. Vraag indien nodig hulp van de mentor, afdelingsleider of vertrouwenspersoon.

Bij problemen van pesten of agressie zullen het schoolpersoneel en ouders hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met elkaar, met als doel een goede oplossing te vinden die in de toekomst houdbaar is. Voorbeeldgedrag van ouders en schoolpersoneel is daarbij van groot belang!

Wat mag u verwachten van het schoolpersoneel?

U mag verwachten dat het schoolpersoneel respectvol omgaan met uw kind en met u als ouder/verzorger. U mag verwachten dat het schoolpersoneel onderling respectvol met elkaar omgaan. Zij zijn zich bewust van het gezegde: "een goed voorbeeld doet goed volgen". Het voorbeeldgedrag van het schoolpersoneel nodigt leerlingen uit om over te stappen naar de wereld van wederzijds respect. Doet zich een probleem voor op school, dan mag u van het schoolpersoneel verwachten dat zij daarmee oplossingsgericht aan de slag gaan. Het schoolpersoneel heeft u nodig om tot een goede oplossing te komen, die goed is voor uw kind, maar ook voor andere kinderen, hun ouders, de vakdocenten, de school en de buurt.

Wat wordt er van u als ouder/verzorger verwacht?

Het oplossen van conflicten tussen leerlingen is zelden een probleem, als op basis van het voorgaande met elkaar wordt overlegd. Van de ouders wordt verwacht dat zij zich aan de volgende vuistregels houden:

- U spreekt in het bijzijn van uw kind niet negatief over andermans opvoeding en andermans kind. Dat doet de school ook niet over u en uw kind.
- U spreekt met respect over het schoolpersoneel. Dat doet het schoolpersoneel ook over u.
- Als u zich zorgen maakt over het welzijn van uw kind, of over het welzijn van andermans kind, dan overlegt u met de mentor, afdelingsleider of vertrouwenspersoon. Uitgangspunt daarbij is dat u in gesprek gaat met het doel een oplossing te zoeken die goed is voor u en uw kind, maar ook goed is voor de andere leerlingen. De school is hierin uw medestander.

Sociale veiligheid

We hebben de overtuiging op Lyceum Ypenburg dat iedere leerling zijn of haar talenten pas goed kan ontwikkelen als er een veilig schoolklimaat is. Pestgedrag heeft een negatieve impact op een veilig schoolklimaat. Zoals eerder (kort) aangegeven in de lijst met begripsbepalingen spreken we van pestgedrag als dezelfde leerling of groep leerlingen regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd. Volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Het kan zelfs traumatisch zijn voor het gepeste kind en voor sommige omstanders. Hierdoor kunnen de schoolresultaten minder worden. Elk kind moet zich veilig voelen om te kunnen leren en ontwikkelen. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus genomen worden.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. Ouders en schoolpersoneel hebben een taak (samen met de leerlingen zelf) om pesten tegen te gaan. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen. Dat vraagt wel dat wij kinderen leren zich assertief op te stellen.

Vormen van pesten

Met woorden:

- vernederen
- belachelijk maken
- schelden
- dreigen
- met bijnamen aanspreken
- gemene briefjes, mailtjes, berichtjes via Whatsapp, Snapchat schrijven

Lichamelijk:

- trekken aan kleding, duwen en sjoeren
- schoppen en slaan
- krabben en aan haren trekken
- wapens gebruiken

Achternvolgen:

- opjagen en achterna lopen
- in de val laten lopen, klem zetten of rijden
- opsluiten

Uitsluiting:

- doodzwijgen
- negeren
- uitsluiten van feestjes/activiteiten
- uitsluiten bij groepsopdrachten

Het anti-pest protocol

Doelgroep en reikwijdte

Het anti-pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school, de ouders/verzorgers en de leerlingen waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op Lyceum Ypenburg niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelswijze gaan aanpakken.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

1. Pesten moet worden gezien als een probleem door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, schoolleiding, directie, ouders/verzorgers en leerlingen.
2. Alle betrokken partijen streven naar respect voor elkaar en de school en laten iedereen in zijn/haar waarde.
3. Lyceum Ypenburg is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel en respectloos gedrag wordt ervaren.
4. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
5. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt.
6. De school zet zich in tegen pesten door middel van preventieve activiteiten.

De vijfsporenaanpak

Op Lyceum Ypenburg gebruiken wij de vijfsporenaanpak. Dit houdt in:

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de schoolleiding, de mentoren en de docenten en het onderwijsondersteunend personeel voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school optimaal is.

2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen door het schoolpersoneel.
- Er wordt nauwkeurig uitgezocht wat er precies gebeurd is door mentor en/of afdelingsleider.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen door de mentor en/of afdelingsleider en/of anti-pestcoördinator.
- Er wordt nazorg geboden door de schoolmaatschappelijk werker of een ander daartoe aangewezen persoon binnen school.
- Er wordt een mediationgesprek aangeboden tussen de gepeste en de pester (zie begripsbepalingen) door de mentor en/of afdelingsleider en/of anti-pestcoördinator.

3. Het bieden van steun aan de pester

- Er wordt nauwkeurig uitgezocht wat er precies gebeurd is door de mentor en/of afdelingsleider.
- De jongere wordt geconfronteerd met zijn/haar gedrag en de gevolgen hiervan voor de gepeste door de mentor en/of afdelingsleider.

- Er wordt geprobeerd de achterliggende oorzaken boven tafel te krijgen door de mentor en/of afdelingsleider en/of schoolmaatschappelijk werker.
- Er wordt gewezen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het respectloos gedrag door de mentor en/of afdelingsleider en/of schoolmaatschappelijk werker.
- Er wordt hulp geboden door de schoolmaatschappelijk werker of een ander daartoe aangewezen persoon binnen school.
- Er wordt een mediationgesprek tussen de gepeste en pester (zie begripsbepalingen) aangeboden door de mentor en/of afdelingsleider en/of anti-pestcoördinator.

4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en de gevolgen hiervan en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. De mentor vertelt op welke manieren iedere leerling een positieve rol in de klas kan hebben. Er wordt tevens samen met de klas besproken wat de mogelijke oplossingen zijn en hoe iedereen in de klas kan bijdragen aan een verbetering in de situatie. De mentor koppelt dit terug naar de vakdocenten en de afdelingsleider. De mentor komt ook terug in de toekomst op deze situatie en monitort of er verbetering zichtbaar is.

5. Het bieden van steun aan de ouders/verzorgers

- Ouders/verzorgers die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders/verzorgers om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders/verzorgers in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig door naar deskundige hulpverleners.
- Indien het gepeste kind niet durft op te komen voor zichzelf of assertief-onvriendelijk op komt voor zichzelf en/of als het kind weinig zelfvertrouwen (meer heeft), groepscoördinator niet doorziet, dan kan bij de ouder/verzorger een buitenschoolse SEO-training (sociaal-emotionele ontwikkeling) of een buitenschoolse therapie worden geadviseerd.
- Ook kan ouders van een pestend kind worden geadviseerd om een buitenschoolse therapie/training te volgen om zo herhalend pestgedrag te voorkomen.

Het anti-pestcontract

In de onderbouw wordt aandacht besteed aan het thema (cyber)pesten in één of meerdere mentorlessen. Zo komen Halt en de theatergroep PlayBack gastlessen verzorgen. Ook de mentor besteedt aandacht aan dit thema. De leerlingen ondertekenen aan het eind van deze lessen een aantal samen gemaakte afspraken (het anti-pestcontract).
ondertekenen aan het eind van deze lessen een aantal samen gemaakte afspraken (het anti-pestcontract).

Indien de mentor of een vakdocent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij/zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, de gepeste, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

ANTI-PESTCONTRACT

Zie los document bij documenten op de website.

Het stappenplan bij melding van pesten

De mentor

- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlagen A en B. Vervolgens organiseert de mentor (eventueel in samenwerking met de anti-pestcoördinator) een mediationgesprek (zie begripsbepalingen) tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen. Er wordt een notitie hier over gemaakt in het leerlingvolgsysteem.
- De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid en rol ieder groepslid heeft. Een leidraad voor dit gesprek met de klas is te vinden in bijlage C.
- Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider van de betreffende leerlingen. Hij/zij overhandigt de afdelingsleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

De afdelingsleider

- De afdelingsleider neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
- De afdelingsleider heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en pester apart of organiseert een mediationgesprek.
- In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 1. Confronteren (bijlage B)
 2. Mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 3. Helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
- In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij/zij sociaal gedrag vertoont waardoor hij/zij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
- De afdelingsleider biedt zo nodig zowel aan de pester als de gepeste nazorg d.m.v. gesprekken met de schoolmaatschappelijk werker of een daartoe aangewezen persoon verbonden aan Lyceum Ypenburg. Mocht het nodig zijn dan kan de betreffende leerling doorverwezen worden naar een externe instantie.
- De afdelingsleider stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
- De afdelingsleider koppelt alle informatie weer terug naar de mentor en zo nodig naar de vakdocenten zodat zij de situatie kunnen blijven monitoren.

De taak van vakdocenten en het onderwijs ondersteunend personeel

Het schoolpersoneel heeft een signalerende en actieve rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij dit niet toestaan en hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor en/of afdelingsleider om hulp en overleg in gang te zetten.

De rol van anti-pestcoördinator

De anti-pestcoördinator is het aanspreekpunt voor leerlingen en ouders bij pestgedrag op school. De anti-pestcoördinator zorgt voor de belangenbehartiging in het kader van het anti-pestbeleid. Daarnaast levert de anti-pestcoördinator een actieve bijdrage aan een sociaal veilig schoolklimaat door het geven van voorlichting en het organiseren van preventieve activiteiten. De anti-pestcoördinator is ook een gesprekspartner en beleidsadviseur op het gebied van sociale veiligheid op Lyceum Ypenburg.

Sanctionering

Wanneer de school gedwongen is over te gaan op de sanctionering van een pestende leerling wordt altijd met zorg gehandeld. Iedere peestsituatie wordt beoordeeld en er wordt overleg gevoerd over passende maatregelen voor de pestende leerling, maar ook voor de andere leerlingen. Hierbij worden verschillende afwegingen gemaakt, die het welzijn van de gepeste leerling, de omstanders, de pestende leerling maar ook de school dienen. Ouders worden op de hoogte gebracht van het gekozen vervolgtraject.

Schorsing

Wanneer een eerder opgelegde sanctionering geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een interne schorsing van een dag. De invulling van deze interne schorsing houdt in dat de pestende leerling niet is toegestaan om lessen te volgen en werkt aan een aparte opdracht samengesteld door de afdelingsleider. Mocht het respectloos gedrag zich blijven herhalen, dan bestaat de mogelijkheid dat de pestende leerling een lange, nader te bepalen schorsing krijgt.

Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school heeft de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school dan niets anders dan schoolverwijdering.

Digitaal pesten

Wat is digitaal pesten?

Digitaal pesten is het pesten of misbruiken via het internet en via de mobiele telefoon. Digitaal pesten kan nog harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet vele malen groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

Statistieken over digitaal pesten

In een publicatie van het C.B.S. (Centraal Bureau voor de Statistiek) uit 2017 blijkt dat naar aanleiding van de Veiligheidsmonitor 2016 (de veiligheidsmonitor wordt uitgevoerd onder personen van 15 jaar en ouder in Nederland die deel uit maken van een particulier huishouden) het CBS onder meer gegevens heeft verzameld over slachtoffers van digitaal pesten. Het gaat daarbij om onder meer roddel, getreiter, stalken en bedreiging op en via het internet. In 2016 is ruim 9 procent van de jongeren van 15 tot 18 jaar geconfronteerd met cyberpesten. Van de jongeren van 18-25 jaar zegt ruim 6 procent gepest te zijn via het internet. Vergeleken met de totale bevolking van 15 jaar en ouder komt het bij jongeren van 15-18 jaar drie keer zo vaak voor. Bij alle Nederlanders van 15 jaar en ouder gaat het om circa 3 procent die gepest wordt via het internet.

Onder jongeren van 15-18 gaat het bij 6 procent om herhaaldelijk pesten; bij jongeren van 18-25 jaar is 4 procent herhaaldelijk gepest via het internet. In beide groepen gaat het in de meeste gevallen om laster (respectievelijk 4,1 en 2,1%) waarbij bijvoorbeeld kwetsende teksten op internetfora of profielsites worden geplaatst of foto's, filmpjes of roddel via het web worden verspreid. Na laster zijn chantage (respectievelijk 1,9 en 2,2 procent) en bedreiging met geweld (1,8 en 1,5%) de meest voorkomende vormen van cyberpesten (bron: CBS, 2107)

<https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/Gepest-worden>

Vormen van digitaal pesten

Pestmail:	- schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen
Stalking:	- het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van hate-mail of het dreigen met geweld in chatrooms - anonieme berichten sturen via SMS/Whatsapp/Snapchat - het stelselmatig toesturen van ongewenst materiaal
Hacking:	- foto's van mobiele telefoons op internet plaatsen - wachtwoorden misbruiken
Identiteitsfraude:	- haat profielen aanmaken

Rol van sociale media

Digitaal pesten vindt veelal plaats op sociale media en dus meestal in buitenschoolse situaties maar dit gaat vaak samen met pesten in de “echte wereld”. Lyceum Ypenburg erkent dat voor veel leerlingen sociale media een belangrijk deel uitmaken van hun leven. Zonder al te veel toezicht van ouders/verzorgers, docenten, moderator en/of politie communiceren ze met vrienden, ‘vrienden van vrienden’ en onbekenden. Internet is een ontmoetingsplek voor jongeren. Dit leidt soms tot respectloos gedrag wat zich niet alleen openbaart op internet, maar ook voor onrust zorgt op school.

Preventie

Online veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de leerlingen, ouders/verzorgers, scholen en politie. De reikwijdte van school is echter beperkt. Om een hoop onrust te voorkomen besteedt Lyceum Ypenburg aandacht aan het gebruik van sociale media in de mentorlessen. In de onderbouw worden in één van de eerste mentorlessen regels opgesteld voor de groepsapp en/of voor sociale media. Deze lessen zijn ontwikkeld door Kennisnet en zijn terug te vinden in het *Sociale Media Protocol Lyceum Ypenburg*.

Voor ouders/verzorgers en het schoolpersoneel is er tevens een informatiegids ontwikkeld met daarin een overzicht van de meest gepleegde strafbare feiten op sociale media en tips over hoe in gesprek te gaan met het kind over het (juiste) gebruik van sociale media. Deze is opgenomen ook opgenomen in het *Sociale Media Protocol Lyceum Ypenburg*.

Voor de leerlingen is er ook een aantal tips opgenomen over hoe digitaal pesten te voorkomen en wat ze er tegen kunnen doen. Tevens is er voor de leerlingen een folder ontwikkeld voor als het dan toch mis is gegaan op sociale media. Deze folder bevat een stappenplan voor zowel het slachtoffer van pestgedrag op sociale media als ook voor de dader van pestgedrag op sociale media. Deze zal worden uitgedeeld in één van de mentorlessen. Bovenstaande informatie is allemaal opgenomen in het *Sociale Media Protocol Lyceum Ypenburg*.

BIJLAGE A: Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Hoe word je gepest? (doorvragen: uitschelden, duwen, laten struikelen, roddelen, etc.)
- Hoe voel je je hierbij? (wat voor gevolgen heeft dit voor jou?)
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Wanneer word je gepest? (in pauzes, op de weg naar en van school, online?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er medeleerlingen of klasgenoten die jou wel eens proberen te helpen?
- Waar heb je behoefte aan? Wat wil je dat er gebeurt? Wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren.

Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de gepeste leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de gepeste leerling om met zijn/haar gevoelens en hoe maakt hij/zij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerlingen genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?
- Heeft de gepeste leerling een sociaal vangnet in de klas om hem/haar daarbij te helpen?
- Hoe kan dit vangnet in de klas ingezet worden?
- Plan een vervolgspraak in om te evalueren en te blijven ondersteunen.

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Er is iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want **niemand kan een ander ongestraft kleineren of dwarszitten.**

BIJLAGE B: Leidraad voor een gesprek met de pester

Het doel van dit gesprek is driedelig:

1. De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
2. Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
3. Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag wordt het persoonsgericht. Bijvoorbeeld: "je hebt cola in de tas van Jan laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!" Zodra we gaan interpreteren, reageren we een gevoel van frustratie op de ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met bekritisieren.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud in wat je wil en niet wil maar met behoud van de relatie.
Bijvoorbeeld: "ik vind dat je heel erg gemeen **doet** tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt". Zeg nooit: "je **bent** heel gemeen". Je wilt duidelijk verder met de leerling. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- Feitelijk. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als: altijd, vaak en meestal.
- Progressiegericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan. Denk daarbij aan de volgende vragen:
 - Wat wil je wèl zien?
 - Hoe ga je dat bereiken?
 - Wat heb je daarvoor nodig?
 - Wat doe je al goed?
 - Wat wordt je eerste stap?
 - Hoe merk je dat het goed gaat?

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemt is, richt jij je op het waarom. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer jij af op die ander?

Maak duidelijk dat er een tekort aan inlevingsvermogen zichtbaar wordt in dit gedrag en dat het respectloos is. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van de schoolmaatschappelijk werker of een daartoe aangewezen persoon verbonden aan Lyceum Ypenburg.

Het pestgedrag moet stoppen

Wees heel duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt en plan een volgende afspraak in om te evalueren.

Voorwaarden

- **Plan het praten**

Pestincidenten zijn vaak aanleiding om het met de klas over pesten te hebben. Natuurlijk zijn dat momenten waarop het met de klas besproken *moet* worden. Plan daarnaast regelmatig momenten waarop er met de klas gepraat wordt over pesten, de sfeer in de klas en hoe wij met elkaar omgaan.

- **Bescherm betrokken leerlingen**

Licht betrokken leerlingen van tevoren in als er gesproken gaat worden over pestincidenten. Vertel ze dat er geen namen of concrete gebeurtenissen genoemd zullen worden en dat ze niet bang hoeven te zijn dat ze in het middelpunt komen te staan. Het is raadzaam om het onderwerp erbovenuit te tillen. Bijvoorbeeld aan de hand van een krantenartikel, een tv uitzending, een brief van een leerling van een andere school, een lesbrieftje of een metafoor.

- **Zorg voor een veilige sfeer**

Als er een klassengesprek gevoerd wordt over pesten staat veiligheid voorop. Check of je erop kunt vertrouwen dat iedereen het gesprek serieus aangaat. Maak afspraken over naar elkaar luisteren, elkaar niet uitlachen en iedereen laten uitspreken.

- **Begeleid het gesprek**

Geef leerlingen zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid over het gesprek. Laat ze met elkaar praten en neem zelf de rol van gespreksbegeleider aan.

Lesplan

- Vertel aan je groep dat er in de klas gepest wordt. Dat zal geen verrassing zijn.
 - Bespreek klassikaal de verschillende rollen in het pestproces (zie hoofdstuk 3). Leg ook uit dat pesters vaak zelf problemen hebben en niet altijd “slechte kinderen” zijn.
 - Maak goed duidelijk dat buitenstaanders/wegkijkers die van het pesten weten en niets doen eigenlijk even schuldig zijn.
 - Prijs (in het algemeen) kinderen die de moed hebben voor de gepeste op te komen en vertel dat een hele groep SAMEN het pesten van een enkele pester kan stoppen.
 - Leg uit dat komen vertellen dat iemand gepest wordt absoluut geen klikken is.
 - Maak goed duidelijk dat jij niet alles kan zien en dat hun hulp hierbij belangrijk is.
 - Bedenk met de klas wat ze kunnen doen om pesten tegen te gaan. Houd ook dit algemeen en laat geen namen noemen.
 - Moedig kinderen aan om hun mening over pestgedrag te geven. De meeste kinderen zijn namelijk gewoon tegen pesten. Als veel kinderen zich tegen pesten uitspreken, maakt dat anderen duidelijk dat ze niet alleen staan in hun afkeuring hiervan.
 - Maak duidelijk dat jij pesten *nooit* tolereert en dat je alles zult doen om pesten te bestrijden en te voorkomen. Jouw besliste houding in deze is zeer belangrijk!
 - Vertel de groep dat je de directie van de school op de hoogte brengt en mogelijk ook sommige ouders. Doe dit ook echt. Het geeft aan hoe belangrijk jij het vindt dat het pesten stopt.

 - Vertel dat je over een paar dagen op de zaak terugkomt, om te kijken hoe het gaat.
 - Denk niet dat het pesten hierna over is. Pestgedrag heeft de neiging terug te komen. Evalueer na 6 weken wéér met zijn allen hoe het nu gaat.
- Blijf alert!

BIJLAGE C: Leidraad voor een gesprek met de klas

Voorwaarden

- **Plan het praten**
Pestincidenten zijn vaak aanleiding om het met de klas over pesten te hebben. Natuurlijk zijn dat momenten waarop het met de klas besproken moet worden. Plan daarnaast regelmatig momenten waarop er met de klas gepraat wordt over pesten, de sfeer in de klas en hoe wij met elkaar omgaan.
- **Bescherm betrokken leerlingen**
Licht betrokken leerlingen van tevoren in als er gesproken gaat worden over pestincidenten. Vertel ze dat er geen namen of concrete gebeurtenissen genoemd zullen worden en dat ze niet bang hoeven te zijn dat ze in het middelpunt komen te staan. Het is raadzaam om het onderwerp erbovenuit te tillen. Bijvoorbeeld aan de hand van een krantenartikel, een tv uitzending, een brief van een leerling van een andere school, een lesbrief of een metafoor.
- **Zorg voor een veilige sfeer**
Als er een klassengesprek gevoerd wordt over pesten staat veiligheid voorop. Check of je erop kunt vertrouwen dat iedereen het gesprek serieus aangaat. Maak afspraken over naar elkaar luisteren, elkaar niet uitlachen en iedereen laten uitspreken.
- **Begeleid het gesprek**
Geef leerlingen zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid over het gesprek. Laat ze met elkaar praten en neem zelf de rol van gespreksbegeleider aan.

Lesplan

- Vertel aan je groep dat er in de klas gepest wordt. Dat zal geen verrassing zijn.
- Bespreek klassikaal de verschillende rollen in het pestproces (zie hoofdstuk 3). Leg ook uit dat pesters vaak zelf problemen hebben en niet altijd “slechte kinderen” zijn.
- Maak goed duidelijk dat buitenstaanders/wegkijkers die van het pesten weten en niets doen eigenlijk even schuldig zijn.
- Prijs (in het algemeen) kinderen die de moed hebben voor de gepeste op te komen en vertel dat een hele groep SAMEN het pesten van een enkele pester kan stoppen.
- Leg uit dat komen vertellen dat iemand gepest wordt absoluut geen klikken is.
- Maak goed duidelijk dat jij niet alles kan zien en dat hun hulp hierbij belangrijk is.
- Bedenk met de klas wat ze kunnen doen om pesten tegen te gaan. Houd ook dit algemeen en laat geen namen noemen.
- Moedig kinderen aan om hun mening over pestgedrag te geven. De meeste kinderen zijn namelijk gewoon tegen pesten. Als veel kinderen zich tegen pesten uitspreken, maakt dat anderen duidelijk dat ze niet alleen staan in hun afkeuring hiervan.
- Maak duidelijk dat jij pesten nooit tolereert en dat je alles zult doen om pesten te bestrijden en te voorkomen. Jouw besliste houding in deze is zeer belangrijk!
- Vertel de groep dat je de directie van de school op de hoogte brengt en mogelijk ook sommige ouders. Doe dit ook echt. Het geeft aan hoe belangrijk jij het vindt dat het pesten stopt.
- Vertel dat je over een paar dagen op de zaak terugkomt, om te kijken hoe het gaat.
- Denk niet dat het pesten hierna over is. Pestgedrag heeft de neiging terug te

Handige (web)links

Website van de school

www.lyceumypenburg.nl

Melden digitaal pesten

www.vraaghetdepolitie.nl

www.meldknop.nl

www.dekindertelefoon.nl

Veiligstellen bewijsmateriaal van digitaal pesten

www.internetsporen.nl

www.helpwanted.nl

Over sociale media

www.digibewust.nl

www.mediawijsheid.nl

www.tgplayback.nl/tips

www.veilig.kennisnet.nl

www.schoolenveiligheid.nl

www.mediaopvoeding.nl

www.mediawijzer.net

www.nji.nl

www.bureaujeugdenmedia.nl

Pesten (algemeen)

www.pestweb.nl

www.pesten.nl

www.stoppestenu.nl

Films met als thema (digitaal) pesten

Bluebird (2004)

Mean Creek (2005)

Mean Girls (2006)

Ben X (2007)

Klass (2007)

Bully (2012)

Spijt (2013)

Het leven van Bram (YouTube 2013)

Cyberbully (2015)

De Slet van 6 VWO (YouTube 2017)

Boeken met als thema (digitaal) pesten

Spijt – Carry Slee (1997)

Wees onzichtbaar – Murut Isik (2017)

Zie www.leesplein.nl voor meer suggesties

Literatuurlijst

- Respectprotocol VDMW in Weesp
- Anti-pest protocol Don Bosco College in Volendam
- Politiefolder: *Pingen, whappen, tweeten, taggen en Liken: Sociale media en schoolveiligheid*
- Informatiebrochure Kennisnet: *Sociale media en schoolmedewerkers: omgaan met valkuilen*
- Bamber Delver: *Handboek tegen pesten: Tegen de pestcultuur 50 tips voor scholen, jeugdzorg, overheid en ouders*
- Stichting School en Veiligheid: *Handreiking voor vertrouwenspersonen in het onderwijs*
- Nederlands Jeugd Instituut: publicatie over gepest worden (maart 2018)